

DISQUISITIONES NONNULLAE

CIRCA

HYPOCHONDRIAM

QUAS

PRO DOCTORIS MEDICINAE GRADU

LEGITIME CONSEQUENDO

ANNUENTIBUS : MAGNIFICO PRAESIDE ET DIRECTORE,
SPECTABILI DOMINO DECANO ET CLARISSIMIS D. D. PRO-
FESSORIBUS IN REGIA SC. UNIVERSITATE HUNGARICA
PESTHIENSI CONSCRIPSIT

M I C H A Ë L F U K E R

ONEZDA SCEPUSIENSIS ARTIS OBSTETRICIAE MAGISTER.

ANNO MDCCCXXXIII.

P E S T H I N I,

TYPIS LANDERERIANIS DE PÜSKÜT.

SEINEM BESTEN VETTER

FLORIAN FUKER,

AUS UNBEGRAENZTER DANKBARKEIT UND LIEBE

GEWIDMET

v o n

V e r f a s s e r .

HYPochondRIA.

EJUS SYNONYMA.

Morbus hypochondriacus, passio hypochondriaca, hypochondriasis; Hippocrates: morbus resiccativus; Aetius: passio flatuosa; Selle: malum hypochondriacum; a Recentioribus: hypercinesia hypochondriaca, morbus eruditorum; Aliis: nevropathia, nevrosis gastro-intestinalis. Germanis dicitur: Hypochondrie, Milzkrankheit, Milzsucht, Grillenkrankheit. Gallis: Hypochondrie, maladie vaporeuse, imaginaire. Hungaris: Ráztkórság, Komorkórság.

Morbum hunc ex adfectione Systematis nervosi provenire, hypochondriamque in viris esse eundem morbum, qui in feminis hysteria dictus, consentiunt Auctores, in Systemate autem ganglioso praecipue causam proximam plurimi querunt; nihilominus, qui morbus vulgo notissimus est, in essentia sua necdum cognoscitur. Symptomatum diversitas et variabilitas magna, causa proxima ignota definitioni exactae hucdum obstant. Ita J. Raimann de utroque morbo asserit: „die Form dieser Krankheiten ist so äusserst vandelbar, dass man sie den Proteus unter den Krankheiten genannt hat, und es schwer ist eine umfassende Schilderung von ihnen zu geben.“ Ut tamen quoad usque licet naturam morbi cognoscamus, quae ad diagnosim faciunt: symptomata nempe et momenta causalia praemitenda sunt.

SYMPTOMATA HYPOCHONDRIAE.

In multitudine symptomatum hujus morbi ordine quodam opus est. Juxta C. Neumann eadem optime in quatuor series distribuuntur, ad quarum primam pertinent, quae ex laesa functione tubi intestinalis proveniunt; ad alteram, quae ex functione sexuali; ad tertiam ex statu abnormi systematis gangliosi; ad quartam ex syst. Cerebralis turbis redundant.

I. IN CANALI ALIMENTARI.

Sensus gustatus hypochondriacis raro normalis est, oris saporem ut plurimum fatuum accusant, amarum, nauseosum; lingua vix non semper muco tecta; quae symptomata mane in gradu eminentiori adsunt. In Oesophago notatu est dignus sensus globi quasi ex ventriculo ascendentis, a contractione fibrarum oesophagi circularium ortus, in hysteria frequentior (globus hystericus.) Digestio semper laesa est in morbo notabiliter evoluta, estque tarda, molesta, in genesim acidorum prona, pyrosim, ructus, vomituritiones, ipsum vomitum causans, in nonnullis individuis ita lenta, ut 12 post pastum horis, etiam tardius ingesta vix aliquantum mutata regurgitentur. Saepe appetitum laudat optimum aeger, is tamen est spurius, prout id incommoda post alimenta etiam minori quantitate ingesta demonstrant. In reliquo etiam tractu intestinali anomaliae adsunt, evolutio substantiarum aëriiformium raro desideratur, aër hic intestina imprimis extendendo molestat aegrum, horborygmos, dolores colicos inducens, in intestino recto accumulatus dolores provocat obtusos, metum tabis dorsalis aegro incutientes. Lentor per integrum canalem protractus, alvum quoque segnem efficit; ita adnotati sunt casus alvi per decursum hebdomadae imo mensis semel solutae, quibus sub circumstantiis faeces induratae difficulter,

subinde tantum instrumentorum auxilio excernuntur. Ita affecto tubo cibario cetera quoque eidem vicina organa in consensum trahuntur, sensus plenitudinis, gravitatis in toto abdomine adest, infarctus viscerum abdominalium oriuntur; se- et excretiones perturbantur. Alvus, quae communiter segnis est, nonnunquam citra sufficientem causam comparet frequentior, diarrhoica; nam vel leve subinde refrigerium se- et excretionem intestinale adauget. Etiam secus in intestinis secretio mucis largior est, ita in aliis quoque membranis mucosis, sic in cavo narium, in trachea, unde frequentior coryza, catarrhus bronchialis, quae aegro scrupuloso periculum de phthisi obtrudunt. Aliae secretiones etiam a norma deflectunt, sic bilis jam aucta, jam immixta per faeces minus tinctas cognoscenda, adest. Nec cutis officio normaliter fungitur, praecipue sudores habituales in hypochondriacis ex regula praesentes saepissime transpirationem cutaneam turbatam indicant.

II. IN SYSTEMATE SEXUALI.

Functio haec ut C. Neumann praetendit, nunquam in hoc morbo normalis est, sed morbose exaltata; ita, ut pollutiones frequentes locum habeant. Apud hystericas inseparabiles sunt turbae menstruationis. Ex hac irritabilitate organorum genitalium adaugeta, frequens veneris appetentia oritur, licet interdum summam erga sexum sequiorem indifferenciam exhibeant hypochondria affecti. Mens eorum scrupulosa ut in alias, ita et in has partes frequenter dirigitur, phantasiam mirum in modum exercens, et aegro varia de his organis mala, ut: impotentiam, blennorrhoeam syphiliticam et alia proponens.

III. IN SYSTEMATE GANGLIOSO.

Huc referenda sunt symptomata ex turbato sensu communi emergentia, metus, item inquietudo, anomaliae cir-

culatonis, animi adfectus, sensibilitas immodica. — Caenesthesia morbose exaltata est, aegro statum corporis sui minus rectum annuncians, et saepe ita perversa, ut manifeste falsas aegro suggerat sensationes. Cum taliter turbata caenesthesi phantasia, quae apud hypochondriacum semper exaltata reperitur, omnia in corpore aegri possibilia mala creat, et si revera quidam status morbosus ac affectio quarundam partium adsit, haec tamen propter jam dictam phantasiae exaltationem semper in gradu altiori aegro apparet, imo ex consuetudine jam hypochondriaca continuo ad maximum possibilitatis gradum evehitur. Ita affecto sensu communi haud difficile est concipere, quare et reliqui sensus externi adauctam exhibeant receptivitatem. Hallucinationes visus frequentes sunt, ut: scintillatio, fulguratio, visus imaginum lucentium et aliorum absque externa causa. De olfactu imprimis notandum eum hypochondriacis esse perversum, quo odores, hominibus sanis foetidos sibi gratos laudant. Auditus persaepe morbose exaltatus est, unde strepitum etiam levissimum aegre ferunt. Sed non tantum sensuum externorum caenesthesia, verum et totius corporis sensibilitas adaucta, perversa est; aeger conqueritur jam de frigore jam calore insolito, frequentissime de aetuum dedolatione, de magna debilitate musculari. Vix aliqua corporis pars superest, ubi quandoque dolorem non experiretur, aut expertus fuisset. Frequens est illi dolor capitis, praeprimis partialis, ut: hemicrania, aut ad minorem capitis partem restrictus: clavus, ovum hypochondriacum.

Animi adfectus deprimentes hypochondriacis sunt familiares, subinde et jucundis afficiuntur, continuo extrema petentes, ex uno in alium transeuntes, quae affectuum variabilitas summe characteristicam est in hoc morbo. Ita nihil inconvetum hypochondriaco est: ex hilaritate in tristitiam, ex mansuetudine in exstasim, ex metu in spem re-

penite transire. Ista animi inconstantia singularem aegro inquietudinem inducit, quae etiam in ejus actionibus manifestatur, licet interdum et magna constantia adsit. Huc referri possunt: metus, pusillanimitas, ex subjectione animi in quasvis sensationes provenientia. — Pulsus arteriorum saepissime acceleratus tangitur absque accessu febrili, palpitationes cordis frequentissimae, absque causa conspicua, indicio eo ipso, in interioribus aegri, puta anima: magnam periculorum circulationem contingere, aegro talia phaenomena exticantium.

IV. IN SYSTEMATE CEREBRALI.

Ex hoc fonte, quae emanant symptomata numerosa iterum sunt, et ejus quidem indolis, ut attentionem aegri insolitam in suum praecipue corpus directam, et facultatem imaginandi nimis exaltatam ac perversam palam faciant. Mira est haec attentio, et occupatio mentis circa organismum proprium, quae aeger ita intendit et protrahit, ut nec res minimae quae circa ipsum fiunt eundem praeter-eant, imo, quae nulla plane attentione dignae sunt ipsum confundant, inquietudinem, anxietatem, metum incutiant. Singularem habet propensionem in solitudinem; mens continuo evagatur; Hingebung des Geistes an die Gefühle und Täuschungen (Raimann); sensibilitas moralis insolita atque praeternaturalis, animus incertus, diffidens (Selle) peculiaris proclivitas veritates etiam evictissimas in dubium vocandi. Imaginandi facultas exaltata est ut jam diximus apud hypochondriacum, quae cum scrupulosa ejus attentione copiosissimas sensorio communi subministrat repraesentationes semet adeo celeriter excipientes, ut nec tempus nec locus rationi supersit earum realitatem ac indentitatem pervestigandi; unde mirae illae illusiones, quae de hypochondriacis narrantur, procedunt. Sic nota

est illusio de quodam hypochondriaco, qui affirmaverat se extremitatum inferiorum ossa vitrea habere, quocirca non est ausus incedere, ne confringantur. Alter borborygmis vexatus se in intestinis plurimas habere ranas praetendit. Dum ita rebus impossibilibus fidem tribuunt, multo magis, quarum aliqua adest probabilitas rerum certitudinem evictam esse credunt. Sic dum aliquem in abdomine ardoris sensum percipiunt, semet intoxicatos praetendunt; alii levem cordis palpitationem experti, polypum cordis incusant; tussiculam alii pro phthisis pulmonalis symptomate illico habent; dolor aliquis transitorius in regione columnae vertebralis iis symptoma tabis dorsalis est; pruritus cutis scabiei praesentiam iis indicat. Dum ita transitoriis in corpore apparitionibus convenientes morbos illico assignant, iis, quae paulo diutius durare consueverunt adhuc majorem tribuunt attentionem. Catarrho bronchiali etiam leviori adfecti, accedente imprimis aliqua pectoris oppressione, pulmones suppuratione consumptos jam jam esse nec dubitant; sputa ejecta solertissime investigant, et si vel minimum puri simile deprehendant, in desperationem incidunt; aurium tinnitum percipientes, apoplexiam instare metuunt adeo, ut nec somnum capere audeant, ne eo obruantur nunquam amplius evigilantes. Timidum et pusillanimum reddunt hypochondriaci animum si praepresens organismi morbi, ac vitia, quorum causae excitantes ignorantur, quae proinde per se quodammodo evolvuntur, ac origini eorundem per evitacionem momentorum causalium obex poni non potest. Quodsi vero affectio quaedam morbosa corporis adsit, tunc eadem totam aegri attentionem ad se trahit; mentemque continuo occupat, prout id evincit longissima morbi historia, quam medico accersito magna eloquentia exponunt. Ita quoque judicant circa suam Psyche; si rem quampiam non illico perspiciant, mentis hebetudinem, summam ignorantiam

inculpant; notiones, quas quondam sibi compararunt si pro necessitate menti non illico plene repraesententur memoriam fluxam, debilemque se habere contendunt; summe sibi diffidentes vix verbum, praecipuae in societate majore proferre audent, metu aliquid incongrue dicendi.

Ita circa proprium suum Ego occupati, et actiones suas dijudicare consveti, de aliis quoque hominibus simile iudicium ferre consveverunt. Medicum de morbo consulturi, si historiam morbi per horas durantem cum summa attentione excipere non sit paratus, mox ignorantem declarant, et omnem confidentiam erga eum amittunt; sicut e contra maximis cumulant laudibus, dum a praescripto medicamine levamen percipiunt. Illi sunt, qui cito amicitiam contrahunt, sed et primi, qui illam ex levissimo interventu dissolvunt; prout circa semet ipsos varia fingunt mala, ita etiam aliis hominibus talia adjudicant, unde non raro in iis meros offensores, inimicos vident. Ita Jos. Frank asserit de his aegris: „haud raro hypochondriacus universum genus humanum, proprio excepto individuo, perversum, ac sibi infensum existimat, hoc individuum solum curans, reliquumque orbem terrarum negligens” etc.

AETIOLOGIA.

Plurima sunt momenta, quae dispositionem in hunc morbum provocant; haereditaria rara est, frequentissime acquisita. Evolvitur dispositio jam aetate tenera, ubi pueri praeter naturam ad studia compelluntur, per haec enim attentio eorum jam ad idealia magis convertitur; corpus quoque labores mentales ad quietem cogunt, aetati puerili summe noxiam; ita ex una parte vitam vegetativam infirmando, ex alia animale exaltando duplici energia in systema nervosum exhauriendum progreditur, quo facto necessario ejusdem sensibilitas pari passu morbose adauge-

tur; taliter etiam generatione acquisita debilitas nervosa momentum disponens largitur. Aliud momentum disponens perquam frequens est educatio ita dicta mollis, egoismo hypochondriaco perquam favens. Sequitur vita sedentaria, praecipue cum situ corporis tali, ut viscerum abdominalium pressio causetur, hinc inter opifices, quorum labores talem corporis exigunt situm, morbus est frequens. Huc digestio per quamcunque causam langvens reddita. Certa temperamenta etiam disponunt, ut: phlegmaticum, melancholicum. — Denique omnes causae, quae evolutioni melancholiae favent, hypochondriae etiam substratum dare valent.

Quod vero attinet causas excitantes, primo notare convenit, quod ipsa momenta disponentia per actionem diuturniorem in causas excitantes transeant. Excitatio phantasiae per lectionem librorum romanensium inter efficacissimas causas merito refertur, et saepe totus morbus ex talibus solummodo constat phantasmatibus, praecipue hysteriasis. Animi motus frequentiores per odium, iram, amorem infelicem, etc. inducti huc quoque pertinent. Item nimia humorum evacuatio, aut etiam evacuationum habitualium retentio. Vigiliae in noctem protractae; sed et somnus nimius. Excitatur non raro per mutationes notabiles sive in ipso organismo, sive in circumstantiis aegrum quoquo modo concernentibus, huc praeprimis mutatio rationis vivendi laboriosae in otiosam. Studia intense tractata, ad certum objectum restricta, aut contra voluntatem eisdem operam navando. Singularia porro desideria, uti: summam in omnibus accuratiam, summam in omnibus perfectionem attingere cupiendo, quibus fit, ut continuo plura atque majora interveniant impedimenta aegri animum deprimentia, alium agendi modum, aliam vitae rationem exigentia, ac ea valetudini favens est. Remanet saepe hy-

pochondria a morbis praegressis, ut: post febrim nervosam, febrim intermittentem, et alios. Inducitur per morbos cordis, per infarctus, praecipue venae portae. Provocatur etiam antagonisticè item metastaticè per morbos cutis retropulsos, per subitanèam ulcerum chronicorum exsiccationem. Non minus excitatur per alimenta digestionì multum resistentia; per potulenta stimulantia, calida, quae nempe inertiam, laxitatemque organorum abdominalium causant. Ipsa ratio vivendi saepe talis est, ut plurima pro hypochondriasi momenta includat, imprimis ea Eruditorum. Denique praeter vivendi modum omnia huc referenda sunt, quae hominem ita constituunt, ut idealibus, contemplativis frequentius, et lubentius inhaereat, quam vero realibus.

CAUSA PROXIMA.

Praevie convenit notare divisionem ab Auctoribus receptam, in: hypochondriam cum materia, et sine ea; cum materia est, ubi praeter communia hypochondriae symptomata adest status morbosus aliarum organismi partium in nexu causali cum hypochondria existentium, seu est tunc morbus symptomaticus; sine materia vero erit, si nullum aliud vitium detegatur, aut si etiam quoddam adsit, tantum coëxistit sine omni influxu. Auctores plurimi morbum ad nevroses relegant, eo ipso annuunt in adfectione systematis nervosi causam proximam residere; nihilominus si singulorum virorum in arte versatissimorum opiniones perlustrentur, dissensiones adhuc magnae comparent, et certi quidquam hucdum nihil erui potest. — Hippocrates quaesivit causam proximam in bile atra; Sydenham in irregularitate spirituum animalium; Boërhavè detexit materiam tenacem quamdã, ventriculum, lienem, et reliquas par-

tes adjacentes investientem; Reil pro causa proxima habet coenesthesim morbose adfectum, ortum ex nimia cerebri omniumque nervorum praecipue abdominalium sensibilitate, quae aegro statum corporis deteriorem ac reipsa sit indicat; Storr tribuit causam intemperiei cerebri, per quam sensationes, repraesentationes et conceptus aegri a realitate deflectunt; Neumann adcurat adfectionem vitae vegetativae, quae in morbum facultatis repraesentandi transit, si perversa sensibilitas aegrum iudicium erroneum ferre cogat; dum vero hypochondria est sine materia, tunc cerebrum praecipue adfectum esse dicit; Falret fere semper cerebrum primarie adfectum esse contendit; J. P. Frank diuturnam et variabilem organisationis adfectionem praecipue systematis coeliaci et viscerum abdominalium pro causa assumit; Bene systema gangliosum, praecipue nervum intercostalem adfectum adstruit; Raimann causam tribuit adfectioni iam systematis cerebri, iam nervosi vegetativi. — Jam si laudatas Auctorum opiniones circa causam hypochondriae proximam conferamus, eas apud Antiquos plurimum discrepare observabimus, apud Recentiores vero iam plurimum convenire et quidem in eo, quod systema nervosum primarie adfectum esse doceant; in quo tamen peculiaris haec affectio consistat, demonstratum necdum est. — Divisio morbi in eum cum materia et sine ea, iam duplicem admittit formam, et ubi cum materia incedit hypochondria, seu ubi symptomata est, causa proxima necessario erit ipsa illa pars adfecta, cujus symptomata constituit; sed quid causam proximam constituit hypochondriae idiopathicae, sine materia? — Si symptomata, causas, prognosim atque therapiam hypochondriae idiopathicae paulo attentius perpendamus, edocebimur in ultima hac morbi forma facultatem imaginandi peculiariter incitatum esse; secus concipere haud valemus, quomodo

illusiones viros non raro doctissimos (inter quos morbus frequentissimus) invadere possint; non tamen sola facultas imaginandi incitata morbum ponit, nam tunc omnis poeta, omnis orator hypochondriacus esse deberet, sed requiritur ut aeger phantasiis per facultatem imaginandi creatis fidem tribuat, earum possibilitatem ad summam probabilitatem reducat, attentionem ac mentem ad easdem continuo convertat, eo ipso realibus parcius indulgeat; sed non tantum occupatio mentis cum idealibus hypochondriam excitat, verum etiam cum realibus, si justos transgrediatur limites; exemplum praebet attentio aegri in statum proprium continuo directa. Ex nunc dictis sequitur in hypochondria idiopathica nec systema nervosum peculiariter affectum esse, sed tantum facultatem imaginandi abnormiter incitatum; atque hanc ultimam, constituere morbi proximam causam. Jam si in causam causae etiam inquiremus, tunc sequens hypochondriae definitio locum habebit: hypochondria est alienatio facultatis imaginandi, orta ex nimia atque superflua attentione praecipue in statum proprium directa, cum peculiari submissione animae in quasvis sensationes, ac phantasiae illusiones. Haec definitio etsi ex omni parte non satisfaciat, tamen ex ea multo facilius, et respectu therapiae longe utilius hypochondriae naturam perspiciemus, quam si causam morbi ad systematis nervosi affectionem relegaverimus, quin sensibus aut ratione hanc ipsam affectionem hucdum cognoscamus. Objici hic merito potest, quomodo attentio magna illusiones aegro supeditare potest, cum tamen ipsa sit primum atque principale momentum ad veritatem eruendam? Etsi a priori nihil sit, quo hanc objectionem repugnemus; experientia tamen plurima supeditat rei veritatem demonstrantia; cui utique in arte nostra plurima fides debetur, Ut vero pateat quo jure haec nimia attentio, atque exhumiliatio animae in quasvis

sensationes facultatem imaginandi incitare, pervertere possit, sicque hypochondriam producere, necesse est morbi symptomata, ac ejus oriendi modum pervestigare.

ORIGO HYPOCHONDRIAE.

Constat ex principiis pathologicis ad cujusvis morbi genesis duplex concurrere momentum: disponens nimirum et excitans, atque horum certam ad invicem relationem; ex his factoribus in unum congressis ponitur morbus. Jam ut morbum cognoscamus, ejus symptomata tam objectiva, quam subjectiva, item causas colligimus, combinamus, sicque causam proximam, seu quod idem est, ipsam morbi naturam evimus. Si hypochondriae symptomata vel obiter percurramus, primo eorum variabilitatem atque inconstantiam non advertere non possumus, imo debemus, cum adeo eminentem morbi characterem largiantur. Hypochondriacus jam tristatur, jam excessive hilaris atque jucundus est. Procul dubio haec ex eodem fonte ac apud hominem sanum proflunt, nimirum ex repraesentatione ac attentione in bonum aut malum directa. Quod saepissime absque manifesta causa talia phaenomena apud hypochondriacum conspiciamus, sufficienter eo ipso comprobatur, lusum phantasiae in aegro principalem partem tenere. Quanta phantasia possit, ex somniis concludere valemus, quae nobis absque impressionibus a sensibus externis factis saepe tantas in organismo provocat reactiones, ut dum evigilamus cor adhuc palpitet, anxietas, oppressio pectoris nos detineat. Ex hoc respectu non immerito hypochondria somnus vigilantis dicitur. Attentio nimia et protracta phantasiam quam maxime excitat, et tandem pervertit.

Eruditi hoc modo in hypochondriam incidunt, et praecipue ii, qui scientiis transcendentalibus operam impen-

dunt, dum enim continuo talibus mentem occupant, fons cognitionis realis ex sensibus et ratione profluens sensim exhauritur, quo facto nisi scrutationi finis ponatur, imaginationis producta in auxilium vocare opus est, quae hominem eo deducunt, ut mundum realem deserens, soli ideali inhaereat; in quo ut eo liberius versari possit, solitudinem quaerit. Sic ad idealem mundum perveniens initio plurima adhuc inveniet, quae eundem grate afficere valebunt; tardius et hic pertaesus, redibit in nostrum orbem, sed oblitus interim qualiter hic cuncta procedant, homines pro inimicis, deceptoribus, malevolis habebit, calorem cum frigore et vice versa commutabit, oscitationem pro agone, pandiculationem pro tetano, ossa pro vitris declarabit; sicque continuis obnoxius periculis, inter metum, anxietatem vitam continuabit miseram; et totam, quam sub hypochondria comprehendimus imaginem ob oculos lucidissime ponet. Sed non tantum per idealia, verum etiam realia phantasia excitata pervertitur, si totam quantitatem attentionem nostram in se rapiant. Exemplo sit ira vehemens, metus validus, et similia; luculentissime vero id demonstrat nostalgia. Per nimiam atque superfluum attentionem oritur hypochondria ex plurimis aliis etiam momentis. Dispositio mala (die Laune) jam propensionem in hypochondriam notat, quae si saepius recurrat, in taedium transit, ex quo jam multa morbi phaenomena prodibunt. Evolvitur morbus tantum post pubertatem, nam tunc vel maxime phantasia imaginatioque prorescunt, et quae per aetatem puerilem data fuit educatio, nunc in effectum ibit, phantasias juvenis huc vel illuc dirigendo. — Symptoma perquam essentielle hypochondriae est: quod aeger tantum die ad finem vergente vegetare incipiat, mane vero totus quantus a morbo prehendatur. Cum enim morbus sit psychicus, necessario mane in sua essentia comparere de-

bet, mens sana quoque tunc optime valet ad sua officia; itaque, sicut homo bene valens post peractum somnum vegetus, hilaris denuo evigilat in novum diem realem: ita et hypochondriacus, sed contrarie comparebit, cum mente nimirum per imaginationes obfuscata, moroso propter incontentionem cum animo, confusus per phantasias ad negotia ineptus; donec circa vesperam aequilibrio inter corpus et animam sensim restituto, et lusu phantasiae parumper restricto ad naturam iterum humanam accedat; neque tamen in hac permanebit, sed nocte iterum ingruente ut bono imaginationis conductore officia sua idealistica prosequetur, vires suas huc impendens, digestionem impediet; sicque occasione noctis dum vires congregare debuisset, easdem cum inutilibus distrahit. —

Aliud symptoma characteristicum hypochondriae est: digestio laesa, item functio sexualis abnormis. Si labores animae intensi ac protracti corpus pessumdare valent, tunc et corpus male constitutum operationes mentis alienabit. Dum mentem sanam in corpore sano possidemus, sanitate relativa optima gaudemus; alterutro vero infirmato, alterum faventibus circumstantiis constare poterit, sed vita jam minus perfecta erit. Posita hac sanitatis conditione accedamus jam hypochondriaci valetudinem; et primo digestionem laesam conspiciemus, secundo ut diximus functionem sexualem turbatam; adeoque duo illa momenta apud hypochondriacum sunt abnormia, quae totius vitae essentiam comprehendunt, quae hominem arctissimo vinculo ad mundum realem ligant, quae vix non maximas viventium constituunt delicias quorumque exigentiis ut satisfiat, miliones hominum unice, et incessanter vitae operam impendunt, hi inquam duo vitae terrestres Repraesentantes in hypochondriaco langvent, infirmantur; qualis hinc quaeso ejus erit vita? quis animi status? non alia nec alter ac in

aegro videmus. In nostro hic mundo, parum aut plane nihil quod agat habeus, necessario ad idealem transibit, ibi sua pertractaturus, cum qua ens vivens tamen aliquid agere debeat. Videmus hinc, quomodo digestio et potentia sexualis laesa hominem hypochondriaco similem constituere valeat. Sed etiam digestionem ac functionem sexualem normaliter procedentibus, animus confundi potest per numerosas illas, quae in vita occurrunt miseriae, si iisdem semet jugiter subiciat; sicut e contra circumstantiae etiam prosperrimae (ut exempla docent) hominem incontentum reddunt, ex proverbio: omne nimium est vitium. Ex hoc nimio omnes oriuntur melaucholiae, quae non aliud ac altiores hypochondriae sunt gradus.

Quae reliqua offert hypochondriacus symptomata etiam talia sunt, ut phantasiae continuam exagitationem coram sistant. Subjectio animae in quasvis sensationes plura iterum phaenomena morbi largitur. Morositas, tristitia, metus, pusillanimitas, et quae similia aeger offert inde procedunt. Iterum apta cum somno comparatio; etenim sicut dormiens somniis oblitus, quae illi tunc occurrunt animae et animoprehendit, in eadem agit atque reagit, saepissime miro quodam modo semet iisdem subicit, et offert: ita etiam hypochondriacus, prout ejus phantasiae et sensuum atque imaginationis illusiones optant, jam tristatur, jam excessive gaudet, jam timidus, jam intrepidus procedit; utique sine conspicua causa externa. —

Perquisitis ita principalibus hypochondriae symptomatibus, reflectendo ad causas ejusdem excitantes superiores adlitas, tentamen genesis morbi jam instituere oportet. Homo natus in mundum mente adhuc invalidus, tantum quae corpori favent ex connato instinctu appetere novit; succrescens sensim sensimque ratio alia et alia desiderando prosequitur; accedit tardius instinctus sexualis; sed com-

paret simul phantasia, aut saltem ejus incitatio; huc homo deveniens organismo suo jam vix non maximum attigit evolutionis gradum; anima vero nunc operationes suas intensive et extensive evolvere incipit, et easdem diriget juxta exigentias per statum sui organismi et educationem conditionatas. Si jam hic status organismi et educatio generaliter sumpta ita constituta fuerint, ut omnes appetentiae et aversationes indolem naturalem, id est realem consequantur, tunc sanitas mentis (abstractis injuriis a corpore inferendis) relative optima erit; juxta definitionem sanitatis, quam dat Troxler: *Gesundheit ist die vollkommenste Entwicklung der Möglichkeit des Lebens in der Wirklichkeit.* Si vero operationes animae seu relative, sive absolute adauctae fuerint, tunc facultas ita dicta imaginandi, qua principalis actus operationum animae, praeter tendentiam naturalem, etiam idealem seu contemplativam animae coram sistet, ex hac contemplatione aliae semper atque novae evolvuntur *Idae*, animam et animum magis magisque pedetentim ad se rapientes; mente ita per idealia occupata, ex parte altera quae realia sunt aut sensim disparebunt, aut cum idealibus confundentur propterea, quod ob limitatam mentem non omnia, quae imaginatio suggerit ad trutinam realem seu legem rationis revocari possint; ut ergo in tali confusione anima suas operationes prosequi possit, cum per rationem veritatem eruere non valeat, fidem etiam sensibus et phantasiae tribuere debet, ut eo amplioem et uberiorem fontem nanciscatur ad idealia perscrutanda; sicque ex sincero veritatis fonte ad obscurum transibit. Jam sicut qui rationi obtemperat homo, omnes etiam suas actiones eidem conformes ponit: ita, qui semet sensationibus et phantasiae lusibus committit, phantasticis quoque actionibus occasionem praebebit. In his phantasiis homo initio non minorem, ac in aetate puerili ex

realibus, quae sensibus semet offerunt invenit delectationem, sensim tamen, quod (ut proxime dictum) plura atque continuo majora facultas imaginandi suggerat mente non penetranda ipsa illa delectatio transibit in incontentionem, moerorem, tristitiam; et cum ex frequentiori qualivunque demum occupatione sensim oriatur consuetudo, ex consuetudine natura, ex natura necessitas; homo etiam, qui lusui imaginationis semet obtulit, ultimo necessitatur eisdem animam et animum subicere; et sic devenit in eum statum, quem hypochondriam nominamus. Hoc modo evolvitur hypochondria idiopathica. Ex hoc evolutionis modo jam facile est deducere, quomodo hypochondria symptomata (cum materia) oriatur. Novimus in hac ultima statum organismi in aliqua sua parte abnormem esse, imprimis digestionem, et functionem sexualem; hae duae ligae, quibus maxime ad mundum realem adstricti sumus, si laesae sint, necessario nobis campum aperiunt ad mundum contemplativum transeundi, et sic iterum phantasiam idealibus exercendi. —

P R O G N O S I S.

Cum morbus hypochondriacus sistat vitium consuetudinis per frequentiores phantasiae occupationem inductum, facile patet per se morbum haud esse periculosum; sed eo magis et aegro et medico nauseosum; ac imprimis ultimo respectu curae molestum, et arduum; nihil enim difficilius ac consuetudinem hominis seu naturam transformare. Morbus in primordiis constitutus spem sanationis eo majorem admittit, quo frequentiores et majores ejusdem sunt intermissiones. Quo autem diutius duraverit, eo etiam spes sanationis decrescit; nam tunc imaginatio aegri continuo magis incitatur, pervertitur; aeger ex multitudine idearum, quas illi phantasia subministrat, certas statui cor-

poris et animi faventes eligit, has mente continuo volvit et revolvit, donec in morbum animae topicum transeant, et sic hypochondria in melancholiam transformetur. Patet hinc hypochondriam esse fundamentum et chaos melancholicum. Sed etiam ex parte somatica sensim turbae evolvuntur; nam incitato per continuam phantasiae actionem cerebro, systema vegetativum antagonisticè deprimitur, debilitatur; ex hac debilitate digestio prima erit, quae participabit; ex digestionem debilitata necessario emaciatio corporis, hydrops etc. sequentur. Accedit, quod systemate nervoso debilitato, pari passu ejusdem sensibilitas morbose increseat; hinc etiam receptivitas erga stimulos adaugetur; aeger in statum corporis sui ceteroquin anxie attentus ut molestas in stimulos reactiones evitet, iisdem semet continuo magis subducere cogetur, debilitas directa increseat, et sic in phantasiis de suo organismo, quas utique ex mala parte fovet confirmabitur. In genere circa hypochondriae prognosim attendendum est, an aeger jam eo devenit, ut certas ideas figere inchoet, quod si fiat, tunc a circumstantiis in quibus aeger vivit probabilitas morbi tollendi dependet, quae si eae fuerint, ut aegri ideis respondeant, et non facile mutari possint, spes exigua de sanitate remanet restituenda.

THE R A P I A.

Cura hypochondriae duplex est, prout nempe symptomata, aut idiopathica fuerit. In symptomata (cum materia) affectio partium organismi juxta praecepta therapeutica tractanda erit. In genere hic notandum venit, affectiones, quae cum hypochondria incedunt, et inter quas ea digestionis eminent indolis esse potissimum asthenicae, hinc etiam generationem methodum roborantem, restaurantem iudicari tamen remediis pharmaceuticis, quam diaeteticis absolvendam.

Quamdiu hypochondria sypstoma constituerit, sublato morbo primario ipsa etiam necessario disparere debet; ast si jam diutius duraverit, evolvetur in morbum per se jam subsistentem, tuncque curam eandem exposcet ac hypochondria idiopathica; jam quae tractatio hujus ultimae necessaria sit, breviter in sequentibus exponere conatus sum.

Si Therapiam Auctorum circa hypochondriam volvamus, convincemur primam curae partem consistere in aegri confidentia, hanc ergo medicus primo lucrari debet; haec quidem confidentia aegri in omni morbi cura necessaria est, praecipue morborum psychicorum; nihilominus cum in cura hypochondriae adeo specialiter desideretur, indicare eo ipso videtur, omnem aegrum hypochondriacum, omnesque ejus actiones stigma affectuosae sui aestimationis inustum gerere; jam qualiter hominis hujusmodi confidentiam lucrari possimus, verbis haud exponi potest, sed quivis ex circumstantiis optimam pro hoc scopo assequendo methodum exquirere debet. Multum tamen interest scire in hoc puncto difficili ita procedendum esse, ne aeger initio curae a medico in suis imaginationibus, phantasiisque quodammodo turbetur, omnia ergo quae refert aeger de statu suo morboseo ceteroquin copiosissima, et saepe evidenter falsa medicus mente attenta, animoque paccato excipere debet; in nulla re illi contradicere; quas refert querelas lamentabiles ita animo suscipere oportet, ut aeger convincatur, quod medicus illi condoleat, compatiatur, praepriis autem inter querelas aegri singulares medicus sibi attendere debet, ne risum moveat, nam tunc de lucranda confidentia actum est; in genere medicus animum aegri summe offensibilem continuo prae oculis habere debet, et semet ita conformare, ac si totus ab eo dependeret.

Adquisita hac ratione aegri confidentia, tota insequens cura eo recedit. ut aeger a suis imaginationibus, phanta-

siae illusionibus revocetur, quod aliter non fiet, ac ejusdem attentionem ad realia ligando. Hoc scopo plurima ab Auctoribus commendantur, in quae si disquiramus, omnia inveniemus ita comparata, ut vitae jucunditatem aegro imprimant. Talia sunt: peregrinationes ad loca amoenae; lusus diversi jucundi imprimis qui moderatum corporis motum exposcunt; diversae excursions: botanicae, mineralogicae, venatio; conversatio et societas hominum jucundorum; colloquia jocosa, nunquam tamen aegrum offendentia; lectio librorum risum excitantium, et plura similia, quae per aegri circumstantias optime determinantur. Si hypochondria necdum inveterata fuerit, per similia longiori tempore adhibita cura radicalis assequetur; de recediva tamen aeger nunquam securus erit, nisi prophylacticum habuerit, est autem illud pure psychicum in ipso aegro reconditum, consistens in firma voluntate ejus atque stabili proposito mentem idealibus ultra modum nunquam affligendi, nec animi passionibus, phantasiaeque illusionibus nimio opere indulgendi, obediendi. Si vero aeger certas jam ideas mente figere inhoet, prae laudata remedia vix aliquem habebunt effectum; animi hilaritatem ubi inter alios constitutus fuerit homines coram exhibere quidem aeger conabitur, ast sibi relictus morem antiquum reassumet. Ut ergo in solitudine etiam a morbi invasione liber maneat, quam maxime inculcandum illi erit, ne attentionem ad idealia convertat, ne nimis scrupulosus in quavis re sit; insuper, ut aeger ipse perspiciat, quomodo mens ejus evagetur, necessarium est, ut diarium ducat, in quod omnes cogitationes suas fideliter inserat; hac ratione duplici modo in morbum devincendum operabitur, primo namque dum phantasiae producta ad chartam deponit, idem fere facit, ac si eadem alteri viva voce communicaret, eo ipso methodo optima eadem realisat; secundo dum tali modo

imaginationes suas describit, facilius pervidebit ipse, quam inania, superflua, ridiculosa, minime probabilia, imo impossibilia mente saepe revolvat, quomodo inutiliter semet affligat, vires suas exhauriat, corpus annihilat; hac ratione reprobationem sibi ipse sensim dabit quam ab alio nullatenus patitur. Aeger imprimis cogitationes, quae post captum somnum, matutino itaque tempore menti ejus observantur, diligenter adnotet, hoc tempore enim hypochondria tota quanta redit; ipse medicus tunc observationes suas instituat, ut in morbo diutius jam persistente cognoscat, cujus indolis sint imaginationes, quo tendant ideae aegri, hoc modo convenientem therapiam adornare optime valebit.

Pauca haec, quae circa therapiam hypochondriae idiopathicae dicta sunt, etiam ad eam cum materia applicari debent, simul tamen et ipsae affectiones organismi praecipuis quae digestionem concernunt, et in genere, quae in nexu causali cum hypochondria existunt, modo convenienti tractandae erunt. Juvabit, ut aeger a consuetudine hypochondriaca eo securius recedat ei pro norma hominis sani vivendi rationem (si normalis, naturalis fuerit) assignare, tali enim exemplo vivo longe potentius, ac quibuscunque adhortationibus ad imitandum inducetur. Amicos omnesque in quorum consortio vivit, atque suam confidentiam largitur, oportet instruere, ut mansuete eundem tractent, offensionis occasionem omnimode evitent; sic fieri poterit, ut in realibus sensim sensimque majorem complacentiam inveniat, et pari passu a superfluis imaginationibus pedetentim mente recedat.

T h e s e s.

- 1. Existunt morbi pure psychici;**
 - 2. Et qua tales sunt omnes acquisiti.**
 - 3. Sicut contagium ita et miasma est productum morbosum.**
 - 4. Causa ultima hypochondriacae est perverse incitata facultas imaginandi.**
 - 5. Hysteria ab hypochondriasi non differt.**
 - 6. Obscuraciones corneae semper sunt effectus praegressae inflammationis.**
 - 7. Motus foetus in utero materno infallibile est signum tam ejusdem vitae quam graviditatis verae.**
 - 8. Ipsa vita medicinae utilitatem et necessitatem demonstrat.**
 - 9. Infarctus viscerum ut plurimum effectus sunt morborum.**
 - 10. Febris nihil aliud est quam reactio vis vitalis in mutationem morbosam; hinc:**
 - 11. Omnis febris est symptomatica.**
 - 12. Prognosis morbi respectu terminationis in sanitatem nunquam certa esse potest.**
-